

Іншими дієвими елементами трейдингової стратегії є використання таких інструментів, як форвардні контракти та хеджування. «Астарті», як трейдеру, вигідно продавати ф'ючерсні контракти, тобто зайняти коротку позицію для страхування від можливого падіння цін на аграрні товари.

Література

1. Greenspan A. The age of turbulence: adventures in a new world. New York : Penguin Press, 2007. 531 p.
2. Андрійчук В.Г. Виклики агробізнесу: пошук відповідей / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2015. – №5. – С. 12-22.
3. Financial Results. Агропромисловий холдинг "Астарта-Київ". URL: <https://astartaholding.com/financial-results/> (date of access: 29.10.2022).
4. Wheat Prices - 40 Year Historical Chart. Macrotrends | The Long Term Perspective on Markets. URL: <https://www.macrotrends.net/2534/wheat-prices-historical-chart-data> (date of access: 29.10.2022).
5. Sowing New Opportunities in the Agricultural Trading Market / E. Boudier et al. 2019. URL: <https://www.bcg.com/publications/2019/sowing-new-opportunities-agricultural-trading-market> (date of access: 29.10.2022).

References:

1. Greenspan A. The age of turbulence: adventures in a new world. New York : Penguin Press, 2007. 531 p.
2. Andriychuk V.G. Challenges of agribusiness: the search for answers / V.G. Andriychuk // Economy of AIC. – 2015. – No. 5. - P. 12-22.
3. Financial Results. Agro-industrial holding "Astarta-Kyiv". URL: <https://astartaholding.com/financial-results/> (date of access: 29.10.2022).
4. Wheat Prices - 40 Year Historical Chart. Macrotrends | The Long Term Perspective on Markets. URL: <https://www.macrotrends.net/2534/wheat-prices-historical-chart-data> (date of access: 29.10.2022).
5. Sowing New Opportunities in the Agricultural Trading Market / E. Boudier et al. 2019. URL: <https://www.bcg.com/publications/2019/sowing-new-opportunities-agricultural-trading-market> (date of access: 29.10.2022).

JEL: Q1; R1

САС Олександр

к.е.н, доцент, КНЕУ імені Вадима Гетьмана
ORCID: 0000-0002-6232-2350

САС Ірина,

к.е.н, доцент, КНЕУ імені Вадима Гетьмана
ORCID: 0000-0003-1386-6674

iruna.sas@kneu.ua

Oleksandr SAS

PhD, associate professor of the department of business economics and entrepreneurship of the State Higher Secondary School "KNEU named after Vadim Hetman"

Iryna SAS

PhD, associate professor of the department of business economics and entrepreneurship of the State Higher Secondary School "KNEU named after Vadim Hetan"

ВИБІР АЛЬТЕРНАТИВНОГО ПАЛЬНОГО НА ВИРОБНИЦТВІ

Анотація. Розглянуто основні види паливної енергії, що використовуються на виробничих підприємствах. Окреслено ряд переваг та недоліків використання даних ресурсів. Здійснено порівняння поточної вартості одиниці енергії.

CHOICE OF ALTERNATIVE FUEL AT THE PRODUCTION

Summary: The main types of fuel energy used at production enterprises are considered. A number of advantages and disadvantages of using these resources are outlined. A comparison of the current cost of a unit of energy was made.

Ключові слова: природний газ, скраплений вуглеводневий газ, тепла енергія. **Key words:** natural gas, LPG, thermal energy.

Будь-яке виробництво, та й переробка, не може функціонувати без використання пального. Вибір теплової енергії має бути техніко-технологічно та фінансово-економічно обґрунтованим, оскільки його складова є вагомою у формуванні собівартості виготовленого продукту. Шляхом порівняння економічної ефективності діяльності за використання різних видів палива відбувається відбір альтернативи, яка могла б замінити одна іншу.

Однак, у надскладних умовах сьогодення, виробники продукції постали перед труднощами в постачанні паливної енергії – що є невід’ємною складовою виробництва. Найбільш широко-розповсюдженим видом палива, що використовується є природний газ. Його використання має значну перевагу для виробництва – можливість повної автоматизації у виробничому процесі. Також очевидною перевагою є простота у використанні та нульовий залишок відходів у порівнянні з твердими видами пального, що утворюють попіл та сажу. Зрозумілим є і те, що утилізація даних відходів вимагає додаткових затрат часу та ресурсу (людського чи механізованого).

В ряді підприємств обов’язковою умовою для виробництва є утримання точної температури. Наприклад, на склянозаводах (виготовлення скляної банки чи іншої продукції), чи на елеваторних комплексах (при сушінні зернової продукції) має бути стала температура.

Легке транспортування, за умови наявних газопроводів, та більш-менш стала теплота згоряння є вагомими перевагами газу у порівнянні з альтернативними видами пального. Тому, використання природного газу є найзручнішим для усіх видів підприємств, оскільки дотримання необхідних температурних режимів з технологічної точки зору легко досягається.

Вартість природного газу складається з вартості самого товару, яка зараз для підприємств України коливається в межах 40-65 грн/куб (на світовому ринку коливається від 1500 до 3000 дол/1000куб), та його транспортування, що в середньому по Україні складає в межах 1,0-2,2 грн/куб [1, 2]. При цьому, середня теплотворна здатність природного газу 37,0 МДж/куб.

Розглянемо різні види пального, які можуть стати альтернативою у виробництві. Перш за все варто розглянути найбільш наближений за своїми фізико-хімічними показниками варіант заміни, як LPG (скраплений вуглеводневий газ), який дає змогу управляти температурними режимами, що аналогічно природному газу.

Зазначимо, про існування двох походжень даного виду пального: приблизно 60% витягується під час видобутку природного газу та нафти з землі, а інші 40% утворюються при рафінуванні сирової нафти. Таким чином, LPG є природним побічним продуктом [3].

Для будь-якого підприємства змінюючи використання у виробництві паливної енергії, необхідно встановити ряд додаткового обладнання, яке

забезпечить можливість спалювання скрапленого газу (в побутовому варіанті – газгольдер), та резервуарний парк, що дасть можливість зберігати певну кількість паливного ресурсу для забезпечення безперервного виробничого процесу.

Використання вищезгаданого пального на діючому підприємстві вимагає додаткових інвестицій на купівлю та встановлення даного обладнання. Також має вищий рівень експлуатаційних витрат (на ремонти та технічне обслуговування технічних засобів) ніж на природньому газі. У випадку запуску виробництва «з нуля», перед інвестором постане вибір між інвестуванням у проведення та підключення газу природного, та у інвестування в систему використання скрапленого газу.

Середня теплотворна здатність скрапленого вуглеводневого газу становить 48,1 МДж/кг, а його вартість коливається в межах 35-55грн/кг (уже з доставкою на підприємство).

Таким чином, можемо порівняти два конкуруючі паливні енергоресурси (табл.1). З таблиці видно, що одиниця енергії за використання природного газу становить 1,35 грн/Мдж, що на 40% перевищує вартість одиниці скрапленого вуглеводневого газу. Зазначимо, що дана ситуація є аномальною через розв'язану енергетичну війну російською федерацією із цивілізованим світом. Класичною ситуацією було, коли вартість одиниці енергії природного газу була майже однаковою, а часто нижчою, в порівнянні із скрапленим. В такому випадку підприємці встановлювали системи використання скрапленого газу за неможливості або надзвичайної дороговизни прокладання труб під природний газ, що могло характеризуватися локальними особливостями кожного окремого підприємства чи регіону його функціонування.

Таблиця 1 - Порівняння вартості одиниці енергії

<i>Вид паливного ресурсу</i>	<i>Теплотворність</i>	<i>Вартість одиниці з доставкою</i>	<i>Вартість одиниці, грн/ МДж</i>
<i>Природний газ</i>	37,0 МДж/куб	50 грн/куб	1,35
<i>Скраплений вуглеводневий газ</i>	48,1 МДж/кг	46 грн/кг	0,96

Джерело: власна розробка.

Отже, виходячи з поточної ринкової ситуації спостерігаємо, що використання скрапленого вуглеводневого газу є економічно вигіднішим, у порівнянні з природним. Також, у випадку довштовлення обладнання на виробництві яке уже має природний газ, дає можливість підприємству оперативно змінювати вид пального залежно від поточної ринкової ситуації не зупиняючи виробничого процесу.

References:

- Література:**
- Електронний ресурс. Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/tariff/gas/pro/2022-10-01/>
  - Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://index.minfin.com.ua/ua/tariff/gas/pro/2022-10-01/>

2. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://gazpravda.com.ua/novyny/skil-ki-koshtuvatime-dostavka-gazu-v-2022-r-regulyator-oprilyudniv-proekti-novikh-tarifiv>
3. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://uasg.com.ua/ua/harakteristiki-lpg.html>
2. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <https://gazpravda.com.ua/novyny/skil-ki-koshtuvatime-dostavka-gazu-v-2022-r-regulyator-oprilyudniv-proekti-novikh-tarifiv>
3. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: <http://uasg.com.ua/ua/harakteristiki-lpg.html>

Q 13

СРАНКІН Олександр

д.е.н., професор кафедри маркетингу імені А.Ф. Павленка, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ГОЛОВНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ В АГРОБІЗНЕСІ УКРАЇНИ В НОВИХ УМОВАХ

Анотація. Запропоновано головні принципи формування маркетингових стратегій в агробізнесі України в умовах військової агресії та у поствоєнний період. Наведені аргументи та практичні рекомендації щодо необхідності впровадження цих принципів.

Ключові слова: агробізнес, маркетингові стратегії, цивілізація, принципи формування стратегій.

Військова агресія російської федерації проти України докорінним чином змінює базові орієнтири нашого розвитку. Звичайно, це має вплив на систему утворюючі галузі української економіки, серед яких агробізнес займає одну з головних позицій, а щодо експорту – то, безумовно, головну, адже експорт агропродовольчої продукції забезпечує фактично половину експортної виручки України. На жаль, багато підприємств агробізнесу в окупованих та прифронтових регіонах зазнали руйнівних втрат або, взагалі, припинити діяльність. Проте, з іншого боку, така системна криза стимулює формування стійкого імунітету для тих, хто адекватно сприймає загрози, та застосування нових ринкових (маркетингових) стратегій розвитку, які прискорюють перехід підприємців на новий якісний рівень.

Метою публікації є окреслення головних принципів формування маркетингових стратегій в агробізнесі України в умовах військової агресії та у поствоєнний період.

Отже, окреслимо найважливіші, на нашу думку, принципи формування маркетингових стратегій, на які мають орієнтуватися суб'єкти агробізнесу України в нових умовах:

yerankin@kneu.edu.ua

Oleksandr YERANKIN

Doctor of Sciences (Economics), Professor
Department of Marketing named after
A.F.Pavlenko, KNEU named after Vadim
Hetman

THE MAIN PRINCIPLES OF THE FORMATION OF MARKETING STRATEGIES IN UKRAINIAN AGRIBUSINESS UNDER NEW CONDITIONS

Abstract. The main principles of the formation of marketing strategies in Ukrainian agribusiness under conditions of the military aggression and in the post-war period are proposed. Arguments and practical recommendations regarding the need to implement these principles are presented.

Key words: agribusiness, marketing strategies, civilization, principles of strategy formation.